

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHAZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű póstai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskeresztúrra Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR NOSZKÓ ISTVÁN
 budapesti lelkész. rákoskeresztúri lelkész.
 FŐMUNKATÁRSÁK:
SCHOLTZ ÖDÖN BLATNICZKY PÁL
 ágfalvi esperes-lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS ALEXY LAJOS
 eperjesi fogym. igazgató. czeglédi nyug. ig. tanító.

Megjelenik hetenként egy iven
 A lap ára:
 Egész évre . . . . . 12 K
 Félévre . . . . . 6 K
 Negyedévre . . . . . 3 K
 Egyes szám ára . . . . . 40 f
 Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal . . . . . 40 K
 Állandó hirdetések megvezetés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Ádventi főpásztori szózat.** Geduly Henrik — Cikkek: **Vihar után** Mohácsy Lajos. — **Az egyházi háztartás a zsinati javaslatban.** Tompa Mihály. — **Nekrológ.** W. K. — **Belélet.** — **Pályázatok és hirdetések.**

Ádventi főpásztori szózat.

Geduly Henrik a tiszai egyházkerület püspöke a következő levelet intézte kerületéhez tartozó esperesekhez és lelkészekhez:

„A közelgő új egyházi esztendő alkalmat ad arra, hogy Nagytiszteletűségednek — és a vezetése alatt álló esperesség lelkészi karának lekipásztori hűségéhez és buzgóságához forduljak.

Alig vitatható, hogy napjaink fejünk felett rohanó eseményeinek áradatában épen a mi ág. h. ev. egyházunkat fenyegeti a legtöbb veszély.

Nem hivatkozom a soraink között ülők részéről is tapasztalható hitbeli közönyre, nemtörődömségre, sőt mindazzal szemben, ami vallási, belső életünkre tartozik, a mi lsten országa dicsőségét fokozza, bizonyos fokig türelmetlenkedő, ellenséges hangulatokra.

Nem hivatkozom arra, hogy a protestantismusnak s benne a mi evang. egyházunknak még csak két évtized előtt is szellemi tekintetben vezető szerepe és szinte megdönthetetlennek látszott országos tekintélye az utolsó években egyre halványul, erőtelenedik és hogy az egyháztól idegen törekvések gyilkoló mérge szinte kilugozza egyházunk testéből a Krisztusi építés éltető erejét.

Nem hivatkozom arra, hogy szomorú szakadozottságunk, egymással nemtörődésünk, igaz lelkességünk hiányának alig lehetne kiáltóbb bizonyosságát adni, mint egyszerűen reáutalni arra a szegyenletesen szomorú, lealázó, sőt ki merem mondani, mindannyiunkat egyenesen megbélyező eredménytelenségre, a mely eszmei és gyakorlati téren a reformatio 400 éves évfordulójának az országos egyházhoz méltó megülése tekintetében mutatkozik.

Ha mindezekhez hozzászámítom azt a szomorúan fájdalmas tényt, hogy nyelvi és faji akadályoknak tulságos hatályt tulajdonítva, a Krisztus egy testében osztó testvérek csoportokra szakadnak s a részek megbontják a nagy egész emelkedetebb szellemben felfogott összefogó munkáját, hivatásának igaz evangéliumi értelemben, Krisztushoz, az anyaszentegyház egységéhez s az egyhaza, mint közös anyánk külön-külön nyelvek szerint is szolgált hűségéhez illő végzését, és nem feledem az általánosan tapasztalható nyomasztó közgazdasági helyzetet; akkor rövidre fogva elmondtam mindazt, a mi egyházi életünk képét napjainkban valóban borussá, sőt egyenesen sötétté teszi. A vigasztaló fény sugarait csak innen-onnan, néhány hű pász-

tor buzgólkodása révén látjuk előcsillanni. És azért méltán jóhászokodunk szívünk mélyén: Dilágosság és Élet Ura! Tégy velünk jeleket és csodákat, hogy *valamenynyien* felismerjük az élet és igazság utait, hogy aztán járassunk a Te ösvényeiden.

Hogy a lelkészek nemes kötelességteljesítésének, ellankadni nem tudó és nem akaró buzgóságának teljességére éppen napjainkban mennyire nagy szükségünk van, mi sem mutatja jobban, mint az áttérési és reversális statisztikának ránk nézve felette kedvezőlen alakulása és a szektáknak éppen a mi egyházunk rovására való terjedése.

Kérve-kérem, intem és figyelmeztetem tehát kedves lelkésztársaimat, tegyenek meg mindent, *de mindent* e szomorú viszonyok megváltoztatására. Egyházkerületünk a legnagyobb súlyt helyezi a *belmisszió* tüzetes gyakorlására. Ez az a sarokpont, amelyet tudatosan okkupálva, onnan sikerül kivédenünk az ellenünk törő ellenség minden támadását, legyen az hitközöny, vagy sectárius hajlam, vagy reversális hajsza. Eleven, tudatos küzdő táborra kell nevelnünk gyülekezeteink népét, szószékről, közgyűlésekben, vallásos estélyeken, házankénti látogatások által s minden elképzelhető módon és erővel, hogy velünk együtt tanuljanak és szeressenek küzdeni egyházunk existenciális érdekeiért. Kicsiny mustármagból nőnek terebélyes fák. Legyen meg bennünk a kezdeményezés bátorsága, még ha eleinte látszólag kevesen is tartanak velünk.

A nemes irányban folytatott kitartó munka hódító erővel bír. A buzgó lelkész öntudatos serkentése tüzoszlopként jár a hivek előtt és sok szunnyadó erőt képes tette hívni. Az apostoli lelkesedés tette gyújtó lángja és a felelősség nagy tudata kicsiny gyülekezetekben, szerény falusi körben éppen úgy, mint népes, nagy városokban kijelöli a munkatért a belmisszió végtelenül tágas munkamezején. Nem lehet eléggé elmaradt hely és szegényes

környezet, amelyben ne lehetne, sőt éppen ezért ne kellene tudatosan hozzálátni a belmisszió nagy művéhez. A ki kényelem szeretetből, vagy megszokott szenvedélyeinek, passzióinak, szórakozásainak féltése miatt, vagy a közte és gyülekezete közötti viszonynak esetleges megváltozása miatt, vagy mert egyéb akadályoktól tart, nem ragadja meg az ekeszarvát: az nem méltó a lelkészi palástra nem arra, hogy az evangélium hű bajnokául tekintessék. Attól se tartsunk, hogy agitációnkat, gyülekezeteink tudatos szervezését a kívülről fenyegető veszélyek ellen bárki is fanatizmusnak, a felekezeti türelemmel és szabadelvűséggel össze nem egyezhetőnek tartsa. Óh ezekre a jelszavakra már nagyon is sokat fizetett reá egyházunk. Mindig csak mi áldozunk, mi tűrjük veszteségeinket azon vallásfelekezetek előnyére, amelyek hangoztatják, de meg nem valósítják velünk szemben a vallásfelekezeti türelem ígét? Egyházunk *existenciájával* fizessük meg az ellenfél csalfságait? . . . Ideje már az álomból felserkennünk és hiveink szeméit megnyitnunk, hogy itt a küzdelem már húsba-vérbe vág . . . „mert ami tusakodásunk e részben e világ hatalmasságai ellen megyen.“ Ha valaki tudatosan evangélikus, akkor az ő evangéliuma igazságainak diadaláért való küzdelmet a gyávaóság vádja nélkül tulajdonkép soha abba nem hagyhatja. Áll ez első sorban a lelkészekre. Ha nálunk lehetne fanatizmusról beszélni, — még mindig meg volna az a keresztyén lelkiismeretbeli megnyugvásunk, hogy ez a világ legjogosabb fanatizmusa volna. És higgyék meg kedves lelkésztársaim, hogy a fontos engedékenységet még ellenségeink is megmosolyogják, nem hogy az hiveinknek tudna imponálni. Én tehát nem félek semmiféle, a jogos önvédelem talaján keletkező küzdelemtől, — ám ütközzenek meg egymással a különböző világnézetek, azt az egyet tudom, hogy az én álláspontom mellett ott áll a Krisz-

tusi érvek és igazságok és a történeti tanúságtételek egész arzenálja.

Amidőn ezekben leraktam a komoly evangéliumi belmissziói tevékenységre sarkalló főpásztori felhívásom elvi alapjait, — rátérve a gyakorlati kivitel szempontjaira a közelgő Advent és téli időszak alkalmából felhívom kedves lelkésztársaim figyelmét az *adventi és böjti esti istentiszteletek és vallásos esték* mennél intenzívebb felkarolására. Hogy népünk megnyire áhítja ezeket s mily kedves alkalom az esti istentisztelet a hitélet mélyítésére és az evangéliumi öntudat emelésére, mutatja a folyó évi kerületi közgyűlés elé tett jelentésem idevonatkozó része s közelebb az a fogadtatás, amelyekkel ez esték (hetenként kétszer, vasárnap és szerdán este 6 órakor) és a *hétköznapi biblia magyarázó órák* (minden pénteken esti 6 órakor) tartásának eszméjét saját gyülekezetem népe fogadta.

Az estnek benső magába-szállásra, áhítra hívó esöndje, a munkától való pihenés, a nap élményeiről való benső elszámolás előkészítik a lelket az Urral való foglalkozásra, a megtérés és újjászületés gondolatainak kész elfogadására és az egyházhoz, az evangéliumi hithez, az ellenséggel való küzdelemhez, mint elengedhetetlen feladathoz való ragaszkodásra. A biblia magyarázó órákon mindezeket még közvetlenebbül lehet meg-alapozni — és fel lehet vetni egyuttal s meg is magyarázni egyes gyülekezeti intézményeknek, egyesületeknek, szövetkezeteknek eszméjét és sikeresen lehet küzdeni a reversalisok ellen, és meg lehet teremteni alapjait a gyülekezet anyagi megerősítésének stb.

Dan tehát munkatér, sőt kész és bő munkaalkalom! A vezérmunkásokat benetek keresem kedves lelkésztársaim! Erős a meggyöződésöm, hogy felüglőink, világi uraink, a gyülekezetek művelt asszonyai, leányai, ifjai, a tanító és presbiter urak velem együtt a fenyegető veszedelmek hatása alatt készségesen

beismerik, hogy a segédesapatok élén nekik kell állaniok. Dignyetek el hozzájuk jelen főpásztori felhívásomat. Kérjétek fel őket is, hogy körülöftetek tömörülve, végezzék lelkesen az egyházmentő és erősítő munkát.

A lelkésztestvérektől elvárom és őket ezennel hivatalosan felszólítom, hogy jelen felhívásom mikénti elintézéséről és annak eredményéről hozzám legkésőbb 1914. év június hó 30-ig kimerítő jelentést küldjenek. Mindeneknek mondom pedig a Jézus Adventi intő szavát, a mit az apostolokhoz intéz a pogányok, a zsidók és a hamis próféták ellenében: „A miket pedig néktek mondom, mindeneknek mondom: vigyázzatok.“ (Márk ev. XIII. 37.)

A Dignyázatnak Ura Istene pedig áldja meg a vigyázókat!

Dajha mindannyian meghallgatnánk és követnénk eme mély vallásos érzésből s az egyház iránt igaz szeretetből fakadó lelkes szózatot.

Vihar után.

Irta: Mohácsy Lajos.

Mint mikor Neptun az ő toporzékoló paripáitól tova röpitett szekerén végig viharzik a teger vizén, melynek hullámai habos tajtékot verve csapnak magasra — úgy zúgtak fel a legutóbbi egyetem közgyűlés egyébként csendes vizének hullámai s tajtékozó habot verve csapódtak a „megbotránkozás“ „kárhóztatás“ szikláiba akkor, amikor az egyik politikai napilapban kemény, de szerintem igazságos kritikát tartalmazó közlemény jelent meg tőlem, mely egyházi életünk közös tüneteivel, közigazgatásunk mizeriáival foglalkozva keményen korbácsolja a közszellemet, a mindent sablónba szorító lélek nélkül való kormányzatot.

Az elemek tomboló erejével zughattott fel a „megbotránkozás“ e komoly egyházi testületben, a mikor e cikkről tudomást szerzett.

Én legalább ilyen félelmetesnek képzelem az egész dolgot — a lapok közlése nyomán. Mert sajnós a gyűlésnek csak első napján voltam jelen. Ámbár ez egy napon is eleget viaskodtam. Másnap már haza jöttem. Nem azért mintha kimerültem volna, vagy beleuntam volna a küzdelembe, hanem, mert a kötelesség hazaszólitott.

Pedig nagyon sajnálom, szinte fájdalom, hogy nem lehettem jelen, mint már 10 év óta, most is az egyetemes gyűlés további tanácskozásain. Mert, ha jelen lettem volna, személyes felszólalásom által elimináltam volna ama képzelt okokat, a melyek ilyen határozathozatalra indították e komoly egyházi testületet. Így azonban a zivatar végig zúgott a közgyűlésen — egyházi szaklapjainkban, sőt — a politikai napilapok, de még egyes boulevard lapok hasábjaira is átcsapott.

Most úgy látom a vihar elült. A felkorbácsolt kedély-hullámok is elsimultak. Mig a vihar tombolt — némán, télenül néztem végig a lapok tudósításai által elem tárt képet. Nem azért hallgattam s maradtam vesztve, mintha megfélemlített volna a háborgó tenger. Nem. A kik ismernek, jól tudják, hogy engem megfélemlíteni, elhallgattatni nem lehet. Pedig közéleti szereplésemben sok-sok viharos gyűlésen vettem actív részt és megmondtam mindég a magamét.

„S most még is — hallgattam. Mert így láttam helyesnek, szüsesnek. Hallgattam, mert úgy láttam, hogy jobb, ha ez a zivatar kitombolja magát. Hadd viharozza ki minden dühét. Azután hadd tisztuljon a levegő. Hiszen a természet világában is így szokott ez lenni. Borura derü. Post nubila, Phoebus.

Most tehát, hogy a vihar elült — megszólalom. A lelkiismeretem készít erre. Éppen úgy, mint a hogy a lelkiismeret készítetett a közgyűlésen való felszólalásra s az ujság cikkben foglaltaknak megírására. Mert „nem jó és nem anácsos a lelkiismeret ellen cselekedni!“

Ha előbb szólaltam volna meg, ha a gyűlés után nyomban, vagy talán még a gyűlés folyamán írom meg e cikkemet, bizton tudom, hogy félre értettek volna. Nagyon sokan úgy értelmezték volna szavamat, mint a gyávaság, meghátrálás, elgaloppolás tünetét. Ezért hallgattam. Ha már a gyűlésen személyesen szembe nem nézhettem a háborgó elemmel — hagytam, hadd dühöngje ki magát. Jam vidi ventos.

Most sem azért szólalom meg, hogy fellépésemet szépítgessem, szavaimat magyarázzam, vagy bármit is visszavonjak. Nem. Quod dixi, dixi; quod scripsi, scripsi. Minden szavamért férfiasan helytállok.

De ugyan ez a férfias őszinteség parancsolja, követeli hogy itt a nyílt színen tiltakozzam az ellen, hogy akár az egyetemes közgyűlésen elhangzott tel-szólalásaimat, akár a lapokban közzétett cikkemet a jelenben, multban, vagy a jövőben — bárki is úgy értelmezze, hogy ezekben engem, a mi egyházi vezéreink *személye* iránt érezt ellenszenv, vagy harag, gyűlölet vezetne. Lelkiismeretem háborgó szava tiltakozik az ellen, hogy közügyek szolgálatában, közérdek képviselésében való szereplésemet bárki is ilyen alantas látószögből bírálja el.

Én, a ki elvekért vívott polemiámban, harcaimban — jól tudom — igen kemény, sokszor kérlelhetetlen vagyok, lelkemből fájdalom azt, hogy ezen legutóbbi szereplésemet egyesek — félreértésből-e, vagy tendenciozusan — úgy tüntették fel, mint vezéreink s főleg Prónay Dezső báró, egyetemes felügyelő *személye*, egyéni integritása ellen irányuló kirohanást, hajsztát. Sőt úgy hallom, még olyanok is akadtak, a kik e szereplésemet úgy ítélték meg, mintha ez által bizonyos politikai iránynak szolgájává szegődtem volna s támadtam Prónayt a kurucz magyart, az ellenzéki főurat, holott magam is ellenzéki vagyok, ellenzéki voltam teljes életemben, ellenzéki voltam még akkor is,

— már java kereső! Ha gazda embernek a gyermeke egy szolgát, vagy szolgálót pótol a szülői házba; ha pedig szegény emberé, — legyen bár napszámos, vagy cseléd, — igen könnyen meg tudja keresni, épen ezért fizetni is e. adóját! — Hiszen ma épen ezeknek a 16—24 éves ifjaknak és leányoknak van a legjobb keresete! Miért mentsük fel épen ezeket az egyházi adózás alul? Hogy több maradjon nekik koresmára és fényezésre? Cifrázkodásra és más hiábavalóságokra?

Az az érv, a mit a kiskorúak megadóztatása ellen fel szoktak hozni, hogy t. i. kötelességeket csak az viselhet, a kinek jogai is vannak; nem állhat meg! Mert ha ez az érv megállhatna, akkor az államnak sem volna joga azt a kiskorú legényt katonának behívni! Ha pedig állami szolgálatot teljesíthet, aminthogy teljesít, — minden arra alkalmas kiskorú legény is, — nincs semmi értelme, hogy az egyház 24 éven alul senkit személyes e. adóval meg ne terheljen! Szerény nézetem szerint a 16 évét már betöltött, épkézláb ifjak és hajadonok egész nyugodt lélekkel megadóztathatók! Sokkal könnyebben megfizetik ezek a reájuk eső egyházi adót, mint azok a nagykorú családapák és családanyák, a kiknek már a családfenntartás kötelessége is nyakukba szakadt!

A 298 §-t egészen elhagynám, mert ha jogot adunk az egyházközségeknél arra, hogy esetleg eddigi kivetési rendszerüket is megtarthassák, akkor rendet nem csinálunk soha! — legföllebb a zürzavart tesszük még nagyobbá, járulván az eddigi kivetési módok mellé még egy újabb, az eddigieknél sokkal cifrább és bonyolultabb kivetési módszer is. A javaslat 298 §-a helyett én a következő §-t venném fel:

298 §: „minden egyházközség egyházi adójának kivetésénél a következő elveket tartozik követni:

299 §. Az egyházi adó csak 2 féle lehet, t. i. a) személyi adó; — állami adó alapján kivetett százalékos adó. (Az osztályadót, mint a mely a kérdést csak komplikálja, de igazságosan meg nem oldja, teljesen elkagyandónak vélem!) A személyi adó és a százalékos adó közötti arányának megállapítása az egyházközségek belügye.

300 §. Személyadót minden a 281 § szerint adóköteles és helyben lakó egyháztag köteles fizetni. (A többi kimaradna.)

A 301 § egészen elmaradna.

A 392 § pedig következőleg módosulna: „Az állami adó alapján kivetett százalékos adó az egyházközségnek és a 281 § szerint hozzá tartozó községek területén fizetett egyenes állami adó után (melybe beleszámítandó az ált. jövedelmi pótdadó is!) rovandó ki, kis is és nagybirtokra egyenlő % szerint, ugy azonban, hogy a nagyobb

birtokra kirótt egyházi adó — a termények és szolgalmányok értékével együtt — 500 kor.-nál magasabb nem lehet! — Ezen százalékos adó a külbirtokosok (helyben nem lakók) és vegyes házások egyenes állami adójának csak felére vethetők ki. Az így kivetett egyházi adó 200 kor.-nál több nem lehet.

A 303 § egész elhagyandó s helyette a következő módosítás veendő fel:

A mely egyházközségnek olyan vagyonnal bíró tagjai is vannak, a kik nem fizetnek állami adót (p. o. tőkepénzesek, vagy életjaradékosok) — ezekre vagyoadó, illetve évi jövedelmük után annyi egyházi adó vetendő ki, a mennyit a hozzájuk hasonló vagyonu, vagy jövedelmü többi egyházi tagok fizetnek.

Azt hiszem, ez elég egyszerű és világos; — méltányos és igazságos is! Ezen általam javasolt módosítások elfogadása esetén minden egyházközségben csak 2 féle e. adó lenne; t. i. személyi adó és százalékos adó! Ez teljesen elegendő arra, — feltéve, hogy az egyházközségnek megadjuk a jogot arra, hogy a kettő közötti arányt saját viszonyainak megfelelőleg, maga állapítja meg, — hogy az egyházi adó kivetésénél a méltányosság és az igazságosság határait lehetőleg megközelíthesse!

A példa mindennél jobban megvilágosítja a kérdést.

Nekem van egy filiám, a melynek egyházi adója: készpénzben 1200 kor.; terményekben pedig körülbelül 600—800 kor.

Dan neki 300 gyónó személye (16 éven felül); 4000 kor. egyenes állami adója. Adókulcsa a következő (megjegyzem, hogy mi már az egész gyülekezetben 16 éve ezt a 2 féle kivetési kulcsot használjuk): a készpénzszükségletnek felét gyónó személyre, felét pedig állami adóra, a terményeket pedig mind állami adóra vetik ki. (Ez utóbbit azért, mert nagyon sok a cseléd, a kitől a terményt nehéz volna bevenni.) Fizet egy gyónó személy 2 koronát. Egy kor. állami adó pedig: 15 fillért és a termények megfelelő %-át.

Tegyük fel, hogy van egy szegény, munkás embernek 6 gyónó személyből álló tehát 6 keresetképes és tegyük hozzá: ma elég jól fizetett családja; esik reá összesen: 12 kor. egyházi adó. A mi, azt hiszem, soknak épen nem mondható. A minthogy nem is sokalja egyik sem; — s annak dacára, hogy jelzett filiamba sok a szegény ember, még sincs hátralék soha egy fillér sem!

Dan egy nagyobb birtokos is a községben, a kinek állami adója csaknem annyi, mint az összes többi kisbirtokosoké. Az ő terhén meg úgy könnyítünk, hogy állami adójából csak 1000 koronát adóztatunk meg, — de ezt teljesen, — a

többit nem. S így ő sem fizet tulságosan sokat. (Terményekkel együtt körülbelül 300 koronát.) S látva, hogy a gyülekezet *méltányos* vele szemben; szívesen is fizet! A mi szintén nem utolsó dolog!

Nálam, az anyaggyülekezetben meg, — a hol nincsenek cselédek és nincs annyi szegény, nap-számos ember, — az összes szükségletnek $\frac{1}{3}$ -dát vetjük 16 éven felüli gyónó személyekre, $\frac{2}{3}$ -dát pedig állami adóra. Ez is megközelíti a méltányosságot, meg az igazságot is! Nincs is soha semmi bajunk a kivetésnél, sem a beszédésnél!

S én részemről olyan közepesen módos és nem túl magas egyházi adóval bíró gyülekezetbe ezt a fizetési kulesot tartom a legméltányosabbnak és legigazságosabbnak!

A hol mások a viszonyok, ott lehet $\frac{1}{4}$ és $\frac{3}{4}$ -es arányt is megállapítani. Ez már az illető gyülekezet helyi — személyi és vagyoni viszonyaitól függ! De annyit nyugodt lélekkel, tapasztalásból elmondhatok, hogy nincs gyülekezet, a mely ezen kereten belül (személy adó és $\frac{1}{2}$ adó) méltányos és igazságos kulesot megállapítani ne tudna! Ugy hogy ezek mellett még *osztályadóval* is bonyolítani a kérdést sem célszerűnek, sem haladásnak nem tartom.

A 303 § helyett az általam javasolt módosításra a saját gyakorlatomban felmerült szükségérzet indít.

Ugyanis — szintén a főniebb hivatkozott — filiámban van egy hívem, a kinek összes vagyona takarékpénztárban van elhelyezve. A takarékbetétek után adói a takarékbiztosítványnak, — semmi állami adóval megterhelae nincsen.

Egy másik hívem pedig évi 6000 kor. életjáradékot élvez. Állami adója ennek sincs.

Azt hiszem ilyenek, — habár szórványosan, — de akadnak más gyülekezetekben is!

Hogy jövőben az ilyenek is a *törvény világos szavai szerint* megadóztathatók legyenek, — ezért szükséges az általam javasolt módosítás, — illetőleg betoldás!

(Folytatjuk.)

NEKROLOG.

Ringbauer Gusztáv.

esperes-lelkész.

1851. aug. 10. — 1913. nov. 21.

Született Csalóköz-Somorján tekintélyes és vagyonos polgári házból. Középiszkolát a pozsonyi lyceumban, theológiát ugyancsak Pozsonyban végzett, mindkét helyen kitűnő sikerrel. A hallei egyetemre, hol 2 Semesteren át tartozkodott és tanáraitra: Jakobi, Beyschlag, Kähler, Heim és Droysenre mindig szeretettel emlékezett vissza.

Külföldi tartózkodása után 3 éven át nevelősködött Pálffy Rudolf gr. főúri családjánál, mely idő alatt néhány külföldi utazást tett és a francia és angol nyelvet tökéletesen sajátította el. Felavatása 1875. október 20, rajkai lelkésszé való beiktatása 1877. január 28-ára esik. Még ez évben kelt egybe Ebert Katalinnal; boldog házasságuk 4 gyermekkel lett megáldva, kik közül csak egy fia maradt életben, jelenleg kir. segédtanfelügyelő Magyaróvárott, kinek felesége 1913. szeptember 26-dika óta pflichtenfesti Schmidt Eszter főh. főtisztartó leánya.

* * *

Szomorú napra virradt folyó évi november 21-én Rajka evang. egyháza és vele együtt a mosoni egyházmegye. E napon u. i. távozott körünkől 5 havi szenvedése után Ringbauer Gusztáv esperes-lelkész, életének 63-ik, lelkészi 38-ik és esperesi működésének 16-ik évében. Korai elhunytá nemesak kis egyházmegyénknek a gyászja; neve már régen fogalomná lett, mely ily szűk határokkal meg nem elégedett. Az egyetlen embere volt, ki nem annyira elméje bölcsességével, jelleme határozottságával, művészi lelkületének finomságával, bámulatos munkaerejével, mélységes szerénységével, mint inkább szíve varázserejével hatott, de avval azután olyannyira, hogy korlát nélkül, fejedelmek módjára, uralkodjék a szívek felett. Ilyen koronázatlan király a szívek birodalmában volt a mi áldott Ringbauerünk, a magyarhoni protestáns vezérférjakk kedvence; — a főherceg asztalánál ép oly szívesen látott vendég, mint a másfelekezetű papság körében; — főúri körökben ép oly otthonos, mint a köznép utolsó kunyhójában. Kimagasló, imponáló, jobban mondva szeretetreméltó alakja, ha valahol feltűnt, ott valláskülömbőség nélkül azonnal fel is villant minden szem, kiderült minden arc, kitérult minden kar, hogy a megtestesült szeretetreméltóságot a béke és szeretet apostolatát üdvözölhesse.

Megjelenése pillanatában bizton, hogy ledült minden kasztrendszer és szűkkeblűség, minden szenteskedés és alattomoság; bizton, hogy ott különféle felekezetű és nemzetiségű hálás hallgatói is csakhamar azon édes tudatra ébredtek: „Szeressük egymást, mert hiszen egy Istennek és egy magyar hazának a gyermekei vagyunk.“ Dalóban ez az egy ember többet használt közegyházunknak, mint egy győzedelmes hadsereg!

Mégis mosonmegyeinek vallotta magát legszívesebben!

Itt a katolicizmus hatalmas táborában, szeretett egyházának pozícióját, fejlődését biztosítani, ha kell nyugalomba, vagyona, élete

a mikor már Prónay báró is — kormány-párti volt.

Csak sajnálni tudom, hogy szereplésemnek ilyen tendenciozus beállítással Prónay bárónak s általában egyházi életünk vezéreinek, — habár talán csak muló és szeretem remélni, csak pillanatnyi — keserüséget és fájdalmat szereztem, a mikor ez a szándék lelkemtől nagyon távol állott.

Én igen is támadam őket, igen is szigorú elbírálás alá veszem őket, minden egyházkormányzati ténykedésükben, mihelyt úgy látom, hogy ezek összeütkezésbe kerülnek az én elveimmel, az én ideáljaimmal. De hisz ezt ők igen jól tudják, hogy a közélet bajnokát, a ki a frontban legelől áll — legtöbb nyil éri, ennek paizsán és sisakján kell eltompulnia minden ellenséges fegyver élének, mert őket mindég elől találjuk a küzdők között, s mert őket kikerülni nem lehet. A közélet harcosa, a közügy bajnoka legyen készen minden órán a lovagi tornára. Aki a fórumon szerepel — annak a fórum előtt, a publicitás kritikájának helyt kell állania. Őket a publicitás joggal bírálja, vonja felelősségre, ha kell támadja. De sohasem a személyt, soha az egyén integritását, hanem bennük az *elvet*, a kormányzati programot, melyet ők képviselnek, ők teremtenek, ők pláncolnak át az életbe. De a melyért aztán éppen ezért ők a felelősek.

Ezt mindenkinek, a ki közögyekkel, ha csak egy kongruás gyülekezet élén állva is — foglalkozik, tudnia kell.

Nos én így itélem meg a mi vezéreink helyzetét, szerepét. Ilyen principiumok szerint bírálok el kormányzati ténykedéseiket. Közérdekből, a közérdekért.

De soha engemet semmiféle ügyben, senki ellen alantas *személyeskedés* nem vezetett. Egyéneket soha nem üldöztem — elvi meggyőződésből.

Ezért fájlalom, hogy legutóbbi szereplésem mégis olyan színben tűnt fel,

mintha én Prónay Dezső bárót, vagy vezérferjiainkat az ő személyükben támadtam volna meg. Őszintén vallom, készséggel elismerem Prónay Dezső bárónak vezéri szerepre hivatottságát. Mi dunántuliak pedig féltő szeretettel tekintünk fel reá, mert hiszen ő itt nőtt nagygyá, innen került az egész egyházegyetem élére, de még oda is elkísérte őt a mi szeretetünk, őszinte tiszteletünk és igaz nagyrabecsülésünk.

Ha még mással szemben talán megfeledkeznénk is elveinkről és személyeskedni tudnánk — Prónay Dezső báróval szemben még a leghevesebb polémiában sem tudnánk sértő szándékkal lenni. Ezt egyszerűen lehetetlenné teszi az az őszinte tisztelet, igaz nagyrabecsülés és féltő szeretet, a mellyel mi dunántuliak Prónay Dezső bárót egyházi, közéleti szereplésében követjük.

A vihar elült. A zivatar, mely felszólalásaim s cikkem nyomán támadt, — elvonult. Mig körülöttem minden zúgott, kavargott: mereven, némán állottam, ne hogy megszólamlásomat a megfélemlített gyávaság szavának tekintsék.

Most azonban, a mikor minden elcsendesült — megszólaltam. Mert így parancsolta ezt az én lelkiismeretem. Én pedig jó lutheránus vagyok s életelvemnek vallom: „nem jó és nem tanácsos a lelkiismeret ellen cselekedni.“

Mindezt el kellett mondanom, meg kellett írnom, mert úgy érzem, hogy ezzel tartoztam nem csupán magamnak, a lelkiismeretemnek, de tartoztam egyházi vezéreink s főleg Prónay Dezső báró, egyetemes felügyelő iránt mindenkor érzett tisztelet és nagyrabecsülésnek, de tartoztam végül és legfőképpen annak az ügynek, a melynek szolgálatába esküdtem.

Vajha e szavaimat megértenék mindazok, a kiket illet s a kikkel — ha Isten engedi — remélem — mint ellenzék — még sokszor szembe fogok állani, de a kiknek személye iránt érzett tiszteletből

sőt szeretetről soha meg nem fogok feledkezni. Ez az őszinte tisztelet és szeretet azonban nem lehet akadály abban, hogy elveimért az ő általuk képviselt elvek ellen, mindannyiszor valahányszor ennek a közérdek szempontjából szükségét látom — elvi harcot folytassak. Tudom jól, hogy ők az anyaszentegyház javát munkálják. De én is ennek zászlaja alá esküdtem, minden erőmet-tehetségemet ennek szenteltem, ennek a győzelemre juttatásáért — egyedül ezért — küzdök, harcolok és dolgozom szünet nélkül.

Ha eme kijelentéseimet figyelmükre méltatják azok, a kikkel — jól tudom — hogy közös célért, de olykor-olykor más elvi szempontok szerint küzdünk, fáradsunk, viaskodunk — akkor meg leszünk kölcsönösen kimélve az e fajta félreértések nyomán támadó viharoktól s az ezekkel járó kellemetlenségektől.

A zivatarok tisztító erejére időközönként szükség van a természetben is. A levegő megtisztul, minden felüdül. Lelkemből óhajtom, hogy e vihar nyomán is járna a nézetek megtisztulása, az egymást megértés, az egymást megbecsülés üdítő, mindent megelevenítő légáramlata.

Post nubila Phoebus.

* * *

Örömmel adtuk ki munkatársunk e cikkét. Igen jól mondja ebben ő maga, hogy ezzel nem csupán saját reputációjának tartozott, de tartozott vele azoknak, a kik tényleg sértve érezték magukat. Szives örömmel állapítjuk meg, hogy ő egyházunk vezetősége s éppen Prónay Dezső báró ur személye iránt igaz tisztelettel van. Ezt bizonyára jóleső érzéssel veszik tudomásul az illetők. Hogy ezen túl is ellenzékieskedni fog, ezt nem veszi tőle rossz néven senki sem. Elfogulatlan, objektív kritikát gyakorló ellenzékre mindig szükség van. Csak maradjon meg ezen elvek mellett, a melyeket cikkében kifejti és főleg maradjon meg

kritikájával az egyház körén belül s az egyházi lapok hasábjain, mert arra semmi szüksége egyházunknak nincsen, hogy vezéreinket a napi *politikai* lapok hasábjain kritizálják le akár jogosan, akár jogtalanul. Nem szabad ezt fennünk már azért sem, mert vezéreinknek politikai pártállását is tiszteletben kell tartanunk még akkor is, ha egyik-másik a kritikusok közül véletlenül más pártelveket vall. De nem szabad ezt fennünk azért sem, hogy ellenségeinknek felesleges örömet ne okozzunk s magunknak esetleg helyre nem hozható kárt teszünk. Szerk.

Az egyházi háztartás a zsinati javaslatban.

Irta: Tompa Mihály.

Minden törvénynek első és főkélléke, hogy minél egyszerűbb és minél világosabb legyen! A mi a zsinati bizottság javaslatáról épen nem mondható! Különösen áll ez „az egyházi háztartásról“ szóló részre. Pedig ha valahol, úgy itt kellene világosságra' egyszerűsége és szabatoságra törekedni, miután ez a rész a mai zsinati törvényekben is a legbonyolultabb és laikus emberre nézve legnehezebben érthető!

Mint gyakorlati téren munkálkodó egyén, — a kinek épen az „E. Törvények“ ezen szakaszával volt bő alkalma foglalkozni és azoknak jó és rossz oldalait a gyakorlati életből megismerni — bátor vagyok ehhez a fontos szakaszhoz én is hozzászólni és a gyakorlati életből meritett tapasztalataim alapján módosító javaslatomat e lapok hasábjain megtenni. Talán elolvassák és megszivlelik ezt azok is, a kiknek alkalmuk és módjuk lesz befolyásukat érvényesíteni az új zsinati törvények megalkotásában.

Tehát sorra veszem az általam kifogásolt és épen ezért módosítandóknak vélt §§-kat. Így mindjárt a 281 §-ból elhagyandónak tartom a „nagykoru“ szót s helyébe tenném „16 éves“. Ugy hogy ezen módosításnál ez a § így hangzanék: „a magyarországi evang. egyház kötelékébe tartozó minden 16 éves, keresetképes, — vagy, ha vagyonnal bir, 16 éven aluli is, — tartozik azon egyházköztség szükségleteihez hozzájárulni, melynek területén lakik, illetőleg a hol állami adóval van megróva.“ A § első bekezdésének többi része elmarad. Szükségesnek tartom ezt a módosítást azért, mert az a 16 éves ifju, vagy leány — akár odahaza, akár pedig szolgálatban legyen

árán is: ez volt életének főcélja, szemefénye, boldogsága! Nem ősmert ő szebb életet, mint esendes visszavonultságban, családi körben, rózsái, gyümölcsfái és méhei között, nem hallgatott ő szívesebben mást, mint iskolában a nebulók kedves feleleteit és templomban gyülekezetének gyönyörű éneklését, melyet lelkes tanítóival egyetemben győkeresen reformált; — de egyháza, esperessége érdekében kilépett a nagy nyilvánosságba is, oszlop embere leti a köznek, nyitott házat tartott, a község és vármegyeház tanácsstermében, zöld és fehér asztalnál, mindenütt önönmagát megtagadva, csak egyházának áldozott, hogy a felekezeti békét erősítse, esperességünk és annak egyházai, lelkészei, tanítói tekintélyét növelje. Hogy ez neki sikerült, bizonyosága ama fentköltlelkű — Rajkától távol működő mosonmegyei — róm. kath. lelkész meleg bucsuszózata, mellyel a megdicsőült emlékének nyitott sirjánál áldozott. Ugyanabban a parochiában, hol káplán korában nagy beteg elődjét ápolta mindhalálig, ott részesült ő is 38 év után, mint nagy beteg a leggyöngédebb ápolásban, ott változott végre az ő főviskoszoruja is az örök élet koronájává.

Ő vele letűnt egy csillag közegyházunk egén és évtizedek fognak elmúlni, míg ismét felragyog, mert óriási pályán kering a tündöklő Génusz, és csak késő unokák üdvözölhetik azt, a kitől egykoron gyászoló apák sirva bucsusztak.

W. K.

BELÉLET.

Mérsékeltáru vasúti jegy-igazolvány a zsinati képviselők részére. Dr. Szelényi Aladár egyetemes főjegyző a vasutigazgatósághoz a kérvényt a vasúti kedvezményt megadása iránt beadta s ott annak kedvező elintézését megígérték. Ebben az ígéretben bizakodva jelezzük, hogy a zsinati képviselők a jövő hét folyamán még kellő időben megfogják a jegyeket kapni. E jegyek csak a mostani ülésekre fognak szólni, azonban lépéseket fog tenni az egyet. főjegyző, hogy, ha lehet, állandó kedvezményt eszközöljön ki a zsinat tartamára a zsinati képviselőknek.

Gyászrovat. A hántai (Deszprém m.) gyülekezet szeretettel körülvett lelkésze; Horváth Károly munkás életének 67-ik évében, boldog házasságának 32-ik évében hosszú szenvedés után november 23-án az Urban elhunyt. Temetése november 25-én volt. Áldás emlékére! Az Ur adjon vigaszt az özvegynek és édes atyjukat sirató árvának.

Gyász eset. A pozsonyi ág. hitv. evang. liceum ny. tanára: Harmath Károly, f. évi nov. hó 21-én, földi életének 75. évében, harmincötévi tanári működése után, nyugalomba vonulásának 16-ik évében hosszas szenvedés után Pozsonban az Urban elhunyt. Temetése november hó 23-án délután fél 5 órakor ment végbe. *Áldás és béke emlékére!*

A budapesti egyházmegyéből. A budapesti egyházm. elnökségének és tisztikarának — mint azt annak idején jelentettük — mandátuma lejárt. A megejtett szavazásnál a régi elnökség választott meg újból, vagyis egyházmegyei felügyelőnek: zólyomi dr. Wágner Gézát, esperesnek pedig: Kaczián Jánost választották meg; jegyzők lettek: Sommer Gyula váci lelkész és dr. Róth Jenő, ügyész: Dr. Csengey Gyula, törvényszéki bíró: Dr. Scholtz Oszkár, számvevőszéki elnökök: Morhász Márton és Zenner János.

Eljegyzési hír. Kemény Lajos oszgyáni lelkésztestvérünk, kerületi jegyző és költőpap leányát: Margitot eljegyezte Záhony Károly tanító. Sok boldogságot kívánnunk Istentől.

Lelkészigtatás. Hollerung Károly főesperes örökébe, ki folyó év február hó 1-ével nyugdíjba vonult a modori evang. egyházban Scherer János lépett, ki november hó 23-án lett hivatalába ünnepélyesen beigtatva. A beigtatási szertartást Schleiffer Károly főesperes, Daxer Henrik bazini és Zoch Samu modori lelkészek segédletével végezte. A beigtatott lelkész székfoglaló beszéde igen nagy hatást gyakorolt a nagyszámu hallgatóságra. Áldott legyen bemenetele!

Lelkészválasztás. Kispöruba ev. egyházközség — mely az 1912-ik évben lett anyásitva s mely a liptószentiváni ev. egyházközségnek volt leányegyháza, — 1913 nov. 23-án első lelkészévé egyhangulag Sensel Lajos pribóczi segédlelkészt választotta meg.

Hálaünnep. A pozsonyi ág. hitv. evang. liceum 1913. évi nov. hó 29-én délelőtt 10 órakor a tanintézet jöltevőinek emlékére hálaünnepet rendez. Igen szép és helyes e szokás, hogy a tanuló ifjuságnak a jötevők emlékének rendszeres felelevenítése által szép és követendő példákat mutat az intézet.

Tanítóválasztások. A kiskőrösi tabdi-pusztai tanító-állásra Perényi Sámuel választott meg; a nagypáhi leányegyház Szabó Kálmánt, a blatniczai gyülekezet Svehla Zelmirá, a zsombokréti egyház pedig Petényi Pálmát hívta meg tanítójául, akik helyeiket már el is foglalták. Az utóbbi választás különös megnyugtatónkra szolgál, mert egy érdemes tanítónó, aki sokáig

hasztalan várta az alkalmaztatást, akinek édes anyja a nélkülözés kétségbeesésétől megkörnyékezve Gallé István lelkésztestvérünket megbántotta, immár kenyérhez jutott és hisszük, hogy mindenek megelégedésére fogja állását betölteni.

Reverzális statisztika. A m. kir. központi statisztikai hivatal havi közleményei szerint a gyermekek vallására vonatkozó megegyezéseknél (levonva a nyereség-veszteségek) f. évi július havában az evangélikus egyház vesztesége 38, a református egyház nyeresége 21, augusztus havában az evangélikus egyház vesztesége: 48, a református egyház vesztesége: 18, szept. havában az evangélikus egyház vesztesége: 26, a református egyház vesztesége: 16.

Kassa. Homola István ev. lelkész.

Templomszentelés. A gömörhosszusi renovált templomot Terray Gyula főesperes nov. 23-án szentelte fel. A gyülekezet hívei nagy áldozatkészséggel hozták meg adományait a templom alapos renoválására.

A pusztaföldvári evang. gyülekezet pedig november 30-án fogja új díszes templomát felszentelni, ez alkalommal a gyülekezet fennállásának 50 éves emlékülennepét is megüli s az eddigi szerény imaházuktól pedig elbucsznak.

Torony, harang és orgonaszentelés
Felsőpetényben. Lélekemelő ünnep volt ez a kis gyülekezet körében f. hó 23-án, a templomszentelési ünnep évfordulóján. A közadakozásból, de legnagyobbbrészt az egyháztagnak áldozatkészségéből végzett épületjavítások és a templomi szerrek beszerzése régi szükségét pótolta. Ezek által lépett a felsőpetényi egyház is a haladás folyamába, Még szombaton napsugaras időben érkezett meg a püspök képviselőjében a főesperes helyettese Kiss István sámsönházi alesperes-lelkész, a falu szülőtte, a községbe, ahol a világi hatóság élén Zemling E. József körjegyző üdvözölte a határon, az iskolánál a növendékek Weisz János kántortanítóval, a templomnál Sztik Gusztáv lelkész a presbyterium élén. Az üdvözlések eme sorozata s a fogadtatás és a szülőfalu megpillantása a könnyekig hatotta meg a vendég esperest. A vasárnap lefolyt istentisztelet magával ragadó hatásában pedig sokáig emlékezetes lesz azok előtt, akik azon részt vettek. Így többek közt Laszkary Gyula egyházfelügyelő, Hoffman László urad. intéző és Zemling E. József körjegyző. Az alkalmi szónokok: Kiss István alesperes és Csóvári Géza egyh. főjegyző a Zsoltárok könyve alapján tartottak lelkes építő beszédet; egyrésztől kifejtve, hogy a templom azért Isten háza,

mert benne az Isten szeretete, képe, ereje és a mennyei jutalom a legkimagaslóbb, másrésztől, hogy Isten háza a legtisztább öröm forrása, mert benne a bánkódók vigaszt, a kishitűek bátorítást, a bűnösök kegyelmet nyernek. A közvetlen meggyőződéssel és lelkesedéssel tartott beszédek, a helybeli lelkész által végzett meghat. liturgia és a kántortanító által szakértelemmel vezetett buzgó éneklés a szíveket megerősítette a hitben s a lelkeket Istenhez emelte. Dajha az itt tapasztalt buzgóság és lelkesedés mindenkor eltötené az egyház híveit és a hivatott vezetőket!

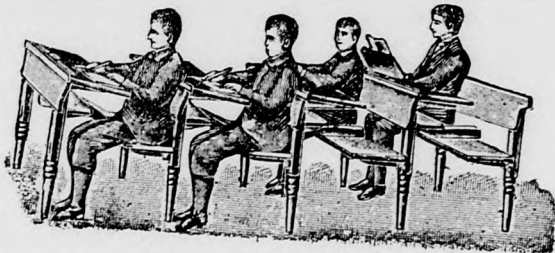
Vallásos estélyek. A tél kezdetével mindenütt megkezdődött a belmissziói munka. Rozsnyón az evangélikus női gyámintézet nov. 30-án tartja majd vallásos estélyét a főgimnázium tornacsarnokában. — Rákoshereszturon november 23-án tartották meg a villanygyal kivilágított templomban az ez évi első vallásos estélyt, a melyen közéneken, karéneken, szavalatokon s a lelkész bevezető beszédjén s az estélyt befejező imáján kívül, a lelkész felesége, Noszko Istvánné tartott felolvasást a szentírás céljáról. Az egyházi vegyes-karjérfi karrá szerveztetett annak vezetését a lelkésztől egy fiatal — konzervatóriumot végzett — földmivelő egyháztagnak: Ifj. Alteziebler Pál vette át. A vasárnapi iskola tartása is megkezdődött. A hívek mindezen belmissziói munka iránt élénk érdeklődést tanúsítanak.

A magyarbolyi evangélikus iskola szép és tágas helyiségében minden szerdán vallásos estélyt, vasárnaponként pedig vetítőgépes előadást tartanak. A vetítőgépes előadáshoz a képeket a budapesti Urania tud. egyesülettől („Urania-telep“ VIII. Rákóczi-ut 21. sz.) kölcsönözik ki. A képeket magyar felolvasás és német magyarázat keretében mutatják be és a felolvasott szöveget a tudomány és felvilágosítás terjesztése céljából 30 példányban ingyen osztják ki a hallgatóság között. A vetítőgépet Erdély és Szabó felszerelési intézetétől (Bpest, VIII., Baross-utca 21. sz.) vették meg. A vallásos estén az elmúlt hetekben felolvasást tartott: Kiss Aloyzia evang. nőtanító, Bóra Katalinról, Wurch Gyula, A példa-nevelő hatásáról, Vértesi Zoltán lelkész, Az egyházi zene és énekről. Több felsőosztálybeli tanuló magyar s német költeményeket szavalt. A vetítőgépes előadáson eddig bemutatták: Jézus életét 100 képből, Egyptom 52, Konstantinápoly 52, Hadserg és Honvédség 52, Az alkohol pusztító hatása 39 képpel. Az előadásokat s vallásos estéket Vértesi Zoltán lelkész rendezzi, ki dacára sok filiáiban és szórványáiban teljesített nagymérvű hivatali s hitoktatói elfoglaltságának — a nép erkölcsi és szellemi fejlődésének emelésére, minden lehető áldozatot meghoz. Az előadásokon segítkezik s közreműködik még Kiss János tanító.

A SZERKESZTÉSÉRT FELELŐS
NOSZKÓ ISTVÁN LAPTULAJDONOS.

X, Kolozsvári-utca 13.

Első m. kir. szab. iskolapad-gyár. iskola-berendezések, tornakészülékek és modern irodabutorok gyártása.

HARMONIUM ÉS ZONGORA

Mielőtt harmoniumot vásárolna, ne mulassza el a mi foárjegyzékünket nézni!

2-40

Az országban a legnagyobb választék elvámolt elsőrendű amerikai és németországi gyártmányokban kedvezményes fizetési feltételek mellett minden árfelemelés nélkül.

Hépviselek kerestetnek.

HERBER ÉS BERLETH
Budapest, VII., Wesselényi-u. 53. sz.

Legrégebbi harangöntőde

alapítva 1793. évben
baktai

EGRY FERENC.

Kisgejőcz (Ungaryye.)

Budapest, VI.,

Lehel-utca 8. a

Budapesti telefon 25-37

harang és ércöntőde, cs. és kir. szabadalmazott harang felszerelések, vas harangláb gyár.

Kitüntetve: Páris 3 drb. érem. Varsaille 1, Moszkva 2, Bécs 2, Budapest 4, Szeged 1, Székesfehérvár 4, Kesztemét 1. Pecs 1, Hódmezővásárhely arany oklevél. Békésm. gazd. egyesület. Országos gazd. egyesület. Győrvidéki gazdasági egyesület. Országos Iparegyesület. Országos vas- és fémipari kiállításokon dísz-érem Ezenfelül 3 darab érdemkereszt, egy a sófiái érsektől.

Toronyórákat

gyárt elsőrendű kivitelben, jótállás mellett

NADLER ÉS DR. SCHÖNFELD

BEUCWILBER P. E. utódai

Budapest, VII., Práter-utca 9 sz.

Alapított 1891. Telefon 14-87.

Hépes árjegyzéket és költségvetést díjtalanul küld.

Butor

részletre és készpénzért igen jufányos árban kapható:

KOVÁCS MIHALY

butorraktárában

Budapest, VII. Tökölly-ut 22 sz.

a Központi pályaudvar közelébe
E lapra hivatkozók 10 százaléki
árengedményben részesülnek!

STELCZER KÁROLY

műasztalos, oltár-
építő és templombe-
rendezési vállalata

GYŐR, Kossuth Lajos-utca 24. sz.

Telefon 578.

Telefon 588.

HARANG-GYÁR.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harangöntő, harangfelszerelés és harangállvány gyára
Budapest, VI., Frangepán-u. 77. (saját ház.)

B. U. R. villamos vasút (örház) megállóhely.

Elyállal minden e szakmába vágó munkákat, u. m.: új harangok öntését, régi harangok átöntését. Régi harangok átszerelését, legújabb — általam tökéletesített — rendszerű forgatható vaskoronára; továbbá készít álló és fekvő harangvasállványokat.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Kívánatra saját költségemen a helyszinre utazom.

TELEFON 174-16.

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

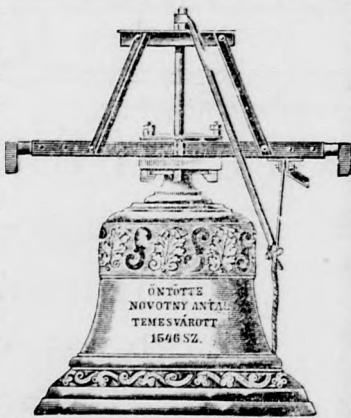
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áfilyukasztoff harangjait,

melyek felső részükön a hegedüéhoz hasonló 8 alatti nyílásokkal vannak ellátva ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorúak. Hozzá szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896. orsz. kiállításán millenniumi nagy-
éremmel kitüntetve.

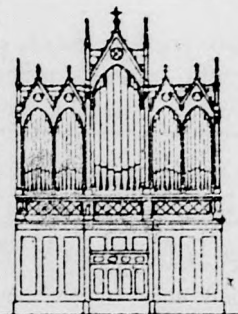
Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, X., Szigligeti utca 29. szám.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A *párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve.* — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a *király orgonáját* amely mű *80 változatú és villanyerőre* van berendezve — szállított. — Mindennemű *orgonajavításokat* és *hangolásokat* lelkiismeretes pontossággal teljesít

☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkarcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

